

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0525U000168

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-04-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Царенко Анатолій Володимирович

2. Anatolii Tsarenko

Кваліфікація: к.мед.н., доцент, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1617-3673

Вид дисертації: доктор наук

Шифр наукової спеціальності: 14.02.03

Назва наукової спеціальності: Соціальна медицина

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 30-10-2020

Спеціальність за освітою: 222 Медицина

Місце роботи здобувача: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.613.07.

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.01.11.05

Тема дисертації:

1. Медико-соціальне обґрунтування системи паліативної та хоспісної допомоги в Україні
2. Medico-social substantiation of the Palliative and Hospice Care System in Ukraine

Реферат:

1. У дисертації вирішено актуальну науково-практичну проблему охорони здоров'я – обґрунтовано концепцію системи паліативної та хоспісної допомоги (ПХД) населенню в Україні з урахуванням сучасних міжнародних підходів і стандартів та розроблено концептуальну і функціонально-організаційні моделі системи доступної, якісної та ефективної ПХД на трьох рівнях надання паліативної медичної допомоги з визначенням їх функцій, організаційної структури і механізмів управління. Комплексне медико-соціальне дослідження, проведене на підставі даних офіційної статистики, результатів соціологічних досліджень, системного та порівняльного аналізу чинної нормативно-правової бази (НПБ), SWOT-аналізу, оцінок експертів, дало можливість всебічно

оцінити стан і тенденції розвитку надання ПХД населенню в Україні, її відповідність міжнародним стандартам і підходам. Результати досліджень виявили значну потребу населення у ПХД та невідповідність її ресурсного забезпечення цим потребам. Незважаючи на позитивні зрушення у деяких регіонах, в Україні відсутня система ПХД, значна кількість існуючих закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) ПХД мають незадовільне матеріально-технічне оснащення; виявлені значні проблеми з професійною підготовкою, мотивацією та забезпеченням кадрами ЗОЗ ПХД. У більшості регіонів відзначається вкрай недостатній рівень надання ПХД та соціальної послуги з паліативного догляду (СППД), особливо на первинній ланці медичної допомоги, відсутність дієвої координації і співпраці між ЗОЗ та установами соціального захисту населення. Визначена потреба удосконалення і розвитку НПБ, якою регулюється надання паліативної і хоспісної допомоги в Україні. Результати аналізу медико-демографічних даних дозволили визначити розрахункову потребу населення у ПХД, згідно з наказом МОЗ України від 15.07.2011 № 420 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо розрахунку потреби населення у медичній допомозі», у розробці якого ми брали безпосередню участь. У 2017 р. вона становила 457,1 тис. осіб, або 1078,4 на 100 тис. населення, з яких 78,9 %, це – особи старші за 60 років, з максимальним рівнем потреби (34,5 %) – у віці 80 років і старші. Найвищі показники виявлені в Чернігівській області (1472,2 на 100 тис. насел.), де вони на 36,5 % перевищують середні значення по Україні, а також у Полтавській (1319,9) та Кіровоградській (1308,7) областях. Оскільки у звітних формах державної статистики не були передбачені дані щодо надання ПХД населенню, нами були розроблені опитувальники, які у 2017–2019 рр. за сприяння ГО «Українська ліга розвитку паліативної і хоспісної допомоги» були надіслані до усіх керівників обласних рад і ОДА та Київської міської ради і КМДА. Аналіз результатів соціологічного дослідження засвідчив, що внаслідок різних об'єктивних і суб'єктивних причин темпи і обсяги розвитку закладів ПХД в Україні ще не відповідають потребам населення і значно відстають від багатьох країн Європи і світу – існуюча мережа та потужність ЗОЗ ПХД у більшості регіонів вкрай недостатня. Станом на 01.01.2019 р. спеціалізована стаціонарна ПХД в Україні надавалась у 2 центрах ПХД (у м. Івано-Франківську і м. Харкові) і 19 лікарнях «Хоспіс», в яких було розгорнуто 657 ліжок, а також у 71 відділеннях паліативної та хоспісної медицини (ВПХМ) у ЗОЗ різного профілю, в яких було розгорнуто 1546 ліжок. ЗОЗ ПХД педіатричного профілю були лише у 5 регіонах України. Усього в Україні, разом з ліжками для пацієнтів, які потребують ПХД (ПП), у багатопрофільних та спеціалізованих ЗОЗ і у 3 закладах соціальної опіки, розгорнуто 2997 ліжок, що становить 69,9 % від розрахункової потреби. У 2017 р. стаціонарну ПХД в Україні отримали 20,3 тис. ПП, або 51,8 на 100 тис. населення. Також в Україні недостатньо розвинена служба надання ПХД вдома. Станом на 01.01.2019 р. її надавали лише 11 виїзних бригад, у т. ч. 4 – для дітей. До надання ПХД і СППД вдома недостатньо залучається персонал ЗОЗ ПМСД та закладів соцзахисту населення. У деяких регіонах (наприклад, у Київській та Житомирській областях) досі не створено жодного хоспісу, ВПХМ або виїзної бригади комунальної або державної форми власності. Це зумовлює таку ситуацію, що, особливо у сільській місцевості, ПП не мають доступу до спеціалізованої ПХД. Зазначене вимагає оптимізації мультидисциплінарної (МД), міжвідомчої та міжсекторальної координації і співпраці, оскільки часто ПП геріатричного і педіатричного профілю, перебувають одночасно як у сфері опіки органів охорони здоров'я, так і соцзахисту населення, та закладів недержавної форми власності.

2. The dissertation solves the topical scientific and practical problem of health care by presenting the substantiation of the creation concept of a Palliative and Hospice Care (PC) System to the population in Ukraine taking into account contemporary international approaches and standards, and developed a conceptual and functional-organizational models of an affordable, high-quality and efficient PC System to the population in Ukraine at 3 PC levels with the definition of its function, organizational structure and management system. Comprehensive medical and social research conducted on the basis of data from official statistical reports, results of a sociological survey, a systemic and comparative analysis of the current regulatory framework, SWOT-analysis, expert assessments made it possible to critically assess the state of the PC supply in accordance of international standards and norms. The aforesaid also made it possible to conclude that there is no PC System in Ukraine, unsatisfactory technical equipment of a significant number PC Health Facilities (PCHF), discordance of the existing state of PC in Ukraine with current needs of the population, significant problems of professional training,

motivation and staffing of PCHF, insufficient level of PC at the Primary Health Care level, lack of effective coordination health facilities (HF) and social care institutions. The need for improvement and development of regulatory framework, which regulates the PC provision in Ukraine, has been identified. The results of medical and demographic data analysis made it possible to determine the PC need in accordance with international standards and the MOH of Ukraine Order dated 15.06.2011 No. 420 "On Approval of Methodological Recommendations for the Calculation of the Population's Needs in Health Care". In 2017 amounted 457.1 thousand people, or 1078.4 per 100 thousand populations, need PC. The analysis of statistical data indicate that 78.9 % of Palliative Patients (PPs) are individuals older than 60 years, with a maximum of 34.5% – at the age of 80 years and older; the highest rates among the regions were found in Chernigiv (1472.2 per 100 thousand population) that is 36.5% higher than the average in Ukraine, Poltava (1319.9) and Kirovograd (1308.7) Regions. Since the existing state statistics forms do not provide PC provision data, we developed special questionnaires that were sent to the heads of Regional Authorities in 2017–2019. According to sociological research a significant difference in the PC provision was found in Ukrainian Regions. The analysis of the questionnaires showed that the existing network and the capacity of PCHF are extremely inadequate: as of 01.01.2019, specialized stationary PCHF in Ukraine were provided in 2 PC Centers (in Ivano-Frankivsk and Kharkiv) and 19 Hospices, in which 657 beds for PPs were deployed, and 71 PC Departments in HF various profiles, in which 1546 beds for PPs were organized. Some PCHF of pediatric profile function only in 5 Regions of Ukraine. In total in Ukraine there were 2,997 beds for PPs at the end of 2018, which is 69.9 % of the actual need. In 2017, 20.3 thousand PPs, or 51.8 per 100,000 population, received inpatient PCs in Ukraine. For today, there is no PC Home Service in Ukraine. Only 11 PC Mobile Teams at home, including 4 PC Mobile Teams for children were established. There are some Regions (f.e., in Kyiv and Zhytomyr Regions), where no Hospices, PC Departments or PC Mobile Teams have been established yet. So, PPs, especially in rural areas, have not yet access to specialized PC. This requires optimization of multidisciplinary, interagency and intersectoral coordination and cooperation, as often geriatric and pediatric PPs are both in the field of health and social care facilities, as well as non-state institutions. The analysis of the questionnaires showed a number of problems regarding the quality of the PC provision, in particular the conditions of the PPs stay in stationary PCHF. Thus, the number of 1 and 2-beds rooms in PCHF, on average, in Ukraine is only 57.0 %, stationary PCHF, on average, are provided with functional beds by 57.1 %, oxygen concentrators by 7.5%, anti-sore-mattresses by 26.4 %, that is in 1.8, 2.1 and 3.0 times lower than it should be. This is due to the lack of PC State Standards and mechanisms for PCHF accreditation and licensing, which leads to situations where PPs are kept in inappropriate and unsatisfactory conditions. This proves the need for MOH approval of accreditation and classification of stationary PCHF in accordance with the PPs profile, in particular: Hospices/PC Departments for cancer, therapeutic, tuberculosis, geriatric, psychiatric PPs, including Alzheimer's disease and dementia patients, Nursing Hospitals/Departments for long-term care PPs, PCHF for HIV/AIDS PPs, PC Centers for children, etc.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Вороненко Ю. В. Створення системи паліативної та хоспісної допомоги в умовах реформування охорони здоров'я в Україні: медичні та соціальні аспекти / Ю. В. Вороненко, Ю. І. Губський, А. В. Царенко // Наука і практика. Міжвідомчий медичний журнал. – 2014. – №1 (2). – С. 63–75.
- 2. Царенко А. В. Обґрунтування функціонально-організаційної моделі спеціалізованої паліативної і хоспісної допомоги населенню в Україні // Здоров'я суспільства. – 2019. – Т. 8. – № 5. – С. 204–214.

- 3. Царенко А. В. Обґрунтування концептуальної моделі системи паліативної і хоспісної допомоги населенню на рівні первинної медичної допомоги / А. В.Царенко, Н. Г. Гойда, Ю. І. Губський // Здоров'я суспільства. – 2019. – Т. 8. – № 2. – С. 49–57.
- 4. Гойда Н. Г. Соціально-медичні аспекти розвитку паліативної та хоспісної допомоги в Україні в умовах реформування системи охорони здоров'я / Н. Г. Гойда, Ю. І. Губський, А. В. Царенко // Реабілітація та паліативна медицина. – 2015. – № 2–3 (1). – С. 23–30.
- 5. Губский Ю. И. Оптимизация последипломной подготовки врача общей практики-семейного врача по вопросам паллиативной и хосписной помощи населению в Украине / Ю. И. Губский, А. В. Царенко // Журнал Казахстанско-Российского медицинского университета. Актуальные проблемы теоретической и клинической медицины. – 2013. – Т. 3. – № 3–4. – С. 5–9.
- 6. Вороненко Ю. В. Питання підготовки кадрів та розвиток наукових досліджень з паліативної медицини, як передумова створення сучасної системи паліативної та хоспісної допомоги в Україні / Ю. В. Вороненко, Ю. І. Губський, А. В. Царенко // Реабілітація та паліативна медицина. – 2015. – № 2-3 (1). – С. 59–69.
- 7. Mykhalchuk V. M. Professional postgraduate training of family doctors – an important part and condition of the optimal paliative and hospice care system implementation in Ukraine / V. M. Mykhalchuk, N. G. Goida, A. V. Tsarenko // Wiadomości Lekarskie. – 2020. – Vol. 73. – № 5. – P. 525–530.
- 8. Гойда Н. Г. Медико-соціальна характеристика організації системи паліативної та хоспісної допомоги в Україні / Н. Г. Гойда, Ю. І. Губський, В. М. Князевич, А. В. Царенко // Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л.Шупика. – 2014. – Вип. 23. – Книга 3. – С. 101–115.
- 9. Царенко А. В. Організаційна модель залучення лікарів загальної практики-сімейних лікарів до надання паліативної і хоспісної допомоги пацієнтам геріатричного профілю / А. В. Царенко // Здоров'я суспільства. – 2016. – Т. 5. – № 3–4. – С. 87–95.
- 10. Моїсеєнко Р. О. Оцінка якості діяльності сімейних лікарів з надання паліативної допомоги / Р. О. Моїсеєнко, Н. Г. Гойда, А. В. Царенко // Сучасні медичні технології. – 2018. – № 1. – С. 29–36.
- 11. Shekera O. G. Medical and social grounds for the functional and organisational model of palliative and hospice care system at the primary health care level in Ukraine. / O. G. Shekera, A. V. Tsarenko // Sănătate Publică, Economie și management în Medicină. Chișinău. – 2019. – № 4 (82). – P. 239–245.
- 12. МОЗ України. Стан, проблеми та перспективи розвитку паліативної та хоспісної допомоги в Україні // Зб.: Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік. – ДУ «УІСД МОЗ України», 2017. – С. 266–293.
- 13. Царенко А. В. Організація міжвідомчої співпраці сімейних лікарів при наданні амбулаторної паліативної допомоги пацієнтам похилого віку / А. В. Царенко, Ю. І. Губський // Сімейна медицина. – 2013. – № 1 (45). – С. 14–17.
- 14. Царенко А. В. Проблеми розвитку системи паліативної та хоспісної допомоги в умовах постаріння населення України / А. В. Царенко, В. В. Чайковська // Журн. НАМН України: науковий журнал Президії НАМН України. – 2016. – Т. 22. – № 3/4. – С. 426–434.
- 15. Tsarenko A. V. Medical-social analysis of the normatively-legal basis of Ukraine and some international documents about palliative and hospice care providing // Здоров'я суспільства. – 2018. – Т. 7. – № 2. – С. 31–45.
- 16. Chaikovska V. Estimation of need for staff care training for the elderly persons / V. Chaikovska, T. Vialykh, A. Tsarenko // Реабілітація та паліативна медицина. – 2018. – № 1 (7). – С. 43–50.
- 17. Shekera O. G. The Health Education of Palliative Care Medical Professionals to Prevent of Professional Burnout Syndrome / O. G. Shekera, A. V. Tsarenko // Sănătate Publică, Economie și management în Medicină. Chișinău. – 2016. – №3 (67). – P. 79–82.
- 18. Царенко А. В. Участие врачей общей практики-семейной медицины в оказании паллиативной помощи онкологическим пациентам на дому / А. В. Царенко, О. Г. Шекера, Ю. И. Губский // Вестник КГМА им. И. К. Ахунбаева. – 2015. – № 3 (2). – С. 111–119.

- 19. Царенко А. В. Особливості організації і надання паліативної та хоспісної допомоги в умовах пандемії COVID-19 / А. В. Царенко, В. В. Чайковська, Н. Є. Кожан [та ін.] // Здоров'я суспільства. – 2020. – Т. 9. – № 1. – С. 24–30.
- 20. Knyazevych V. Palliative and hospice care on the right track in Ukraine / V. Knyazevych, A. Tsarenko, O. Bratsyun // European Journal of Palliative Care. – 2013. – V. 20. – N 4. – P. 202–205.
- 21. Царенко А. В. Актуальні проблеми післядипломної підготовки медичних працівників з питань паліативної та хоспісної медицини / А. В. Царенко // Медичні перспективи. – 2010. – Т. XV. – №1. – С. 89–91.
- 22. Царенко А. В. Оптимізація діяльності сімейних лікарів та дільничних терапевтів у наданні паліативної та хоспісної допомоги хворим вдома / А. В. Царенко // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. – 2010. – Т. 9 (1). – С. 252–253.
- 23. Gubsky Yu. Opieka paliatywna na Ukrainie: osiagniecia i perspektywy / Yu. Gubsky, W. Serdiuk, S. Martyniuk-Gres, A. Tsarenko [et al.] // Clinical and Experimental Letters. – 2007. – Vol. 48. – Suppl. B. – P. 23–24.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0109U008304; 0115U002160

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гойда Ніна Григорівна

2. Nina Hoida

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6625-0078

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Губський Юрій Іванович

2. Yriy Gubskiy

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 03.00.04, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грузева Тетяна Степанівна

2. Tetiana Gruzeva

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9254-7561

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Децик Орина Зенонівна

2. Oryna Detsyk

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3975-9455

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, буд. 2, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Голованова Ірина Анатоліївна

2. IRYNA HOLOVANOVA

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8114-8319

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська медична стоматологічна академія

Код за ЄДРПОУ: 02010824

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Вороненко Юрій Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Вороненко Юрій Васильович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Серьогіна Наталія Олексіївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна